

# ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚਿੰਨ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜ਼ਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 15

No. 381

September 8, 2021

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771, 510-516-3536

## ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਰੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਬਗਵਤੀ ਸੁਰਾਂ ਉਭਰੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਹਫ਼ਜ਼ਾ-ਦਫ਼ਜ਼ੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੁਹਿੱਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਗਵਤੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਜੇਕਰ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਭਗਵਤੀ ਮਾਨ

ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਭਗਵਤੀ ਮਾਨ ਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੇ ਟਰੇਡ ਵਿੰਗ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਫਿਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ

ਗੈਂਗਸਟਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਡੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਲਟਾ ਕੁਸ਼ਲੀ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸੀ

ਆਪਸ 'ਚ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਿਮਿਆਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਬਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਿਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਧਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕੈਪਟਨ ਗਰੁੱਪ ਹੈ, ਇਕ ਇੰਦਰਾ ਗਰੁੱਪ ਤੇ ਇਕ ਠੋਕੇ ਤਾਲੀ ਗਰੁੱਪ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ

'100 ਦਿਨਾ ਯਾਤਰਾ' ਵਿਚ



ਮਨੀਸ ਅਗਰਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੇ ਟਰੇਡ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਭਗਵਤੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜਾਣਗੇ।

**See me today and get the discounts and service you deserve**

**Gurbinder S Mavi**

Insurance Lic# OF22244  
Bus: 650-326-0660, Cell: 408-829-6284  
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040  
Like a Good Neighbor, State Farm is There [www.gmavi.com](http://www.gmavi.com)

State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

# ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ- ਸੱਭਿਆਵਾਂ ਦਾ ਉੱਜ਼ਿਆ ਗੁਲਸਿਤਾਂ

ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਮੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, 'ਜੁਲਮ ਦੀ ਇੱਤਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਦੀ ਹੈ।' ਇਹ ਕਥਨ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਪਰਾ ਢੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਮੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਬਣਿਜ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਤੇ ਸਫੀ ਤੇ ਬੁਧ ਮੱਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੂਫ਼ੀਆਲਾ ਤੇ ਅਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਫੇਂ ਨੂੰ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਪੋਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਤੀ ਜਿੱਥੋਂ ਸੂਫ਼ੀਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਿਹੇ ਜਗਤ ਗੁਰ ਤੇ ਬੁਧ ਦੀਆਂ ਰਿਚਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਰ ਗੰਜਦੇ ਸਨ ਅੱਜ ਲਹੁ ਛਿੱਜੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਫੇਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਾਨੋਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਧਿੱਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਹ ਭੁਭਾਗ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਅਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਦੀ ਇਹ ਥਾਂ ਹੁਣ ਮਾਨਵੀ ਕਤਲਗਾਹ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 25 ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਕਮਿਊਨਿਸ਼ਨ ਰਾਜ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਥੋੜ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਰੀਕਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਦੋਹਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚੁਪੱਚਾ ਸਮੱਝੌਤਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਜੂਦ ਆਪਣੇ -ਅਪ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਲ-ਜਸ਼ਿਰਾ ਵਰਗੇ ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 99.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਫਗਾਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ -ਅਪ ਨੂੰ ਮਹਿਨੂਜ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ 15 ਅਗਸਤ 2021 ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਜ਼ਮ ਇਹ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪੈਸ਼ਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਭੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਜਹਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅੰਧੇਸੀਆਂ ਬੰਦ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਏਅਰਪੋਰਟ ਹੀ ਅਸਰੀਕੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਵੀਰਵਾਰ ਰਾਤੀਂ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਕਾਰਨ 100 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰਿਡਰਾਂ ਵਿਚ 14 ਅਸਰੀਕੀ ਵੀ ਹਨ। ਬੀਬੀਸੀ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੱਚਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 99% ਸਕਲ ਬੰਦ ਹਨ ਤੇ ਐਚਤਾਂ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਆ-ਜਾ ਰਹੀਆਂ

ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਮਹਿਜ਼ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਧਰਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਰਬਾਬੀ ਸੰਗੀਤ, ਦਾਰੀ ਤੇ ਪਸ਼ਤੋ ਦੇ ਮਿਠਾਸ ਨਾਲ ਭਰੇ ਲੋਕ ਗੀਤ, ਪੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਾਰਾਂ ਤੇ ਖਾਨਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਬਲਦੇ ਚਿਰਾਗਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਨਸੇ ਵਿਚ ਨਾਚਦੇ, ਬੰਮੜੇ ਹਰੇ ਚੋਲਿਆਂ (ਲਿਬਾਸ) ਵਾਲੇ ਸਾਈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰੂਮੀ, ਬਿਲਾਲ ਖਟਕ ਤੇ ਮੌਲਵੀ ਵਿਸਾਫ਼ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਾਰੀ ਤੇ ਲੰਡਈ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੇਹੁਦ ਮੁੱਲਵਾਦ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮੌਤ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ

ਕੇ) 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬੀਤੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਾਬੂਲ ਸਮੇਤ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਸਰੀਆ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਪਰ ਸਰੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਿਜਾਬ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਮਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਇਸਲਾਮੀ ਸਰੀਆ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸਲਾਮ ਉਹ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਆਇਨਾ

ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬੇਹੁਦ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਲਾਗੂ ਮੌਤ ਦੀ ਵੇਬੀਆ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੌਰਾਨ 21 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਛੋਜਾਂ ਨਾਲ



ਡਾ ਕੇ ਕੇ ਰੁੱਤ

ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਵਿਰਾਮ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਭਗੋਲਿਕ ਸਥਤੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਸ, ਚਿਨ ਤੇ ਤਜਾਕਿਸਤਾਨ, ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ, ਤੁਰਕਮੌਨਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਈਰਾਨ-ਇਰਕ ਨਾਲ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਡ੍ਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਭਾਸ਼ਾਈ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਪੱਧੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹੈ।

ਕਦੀ ਕੰਧਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਬੁਧ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀਕਰਨ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾਬੂਲ ਸਮੇਤ, ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸ਼੍ਰੀਗ, ਕੰਧਾਰ, ਚਮਨ ਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਕੱਟੜ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਲੰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਥੇ ਘੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਹਰੀਂ ਤੇ ਤੇਰਵੀਂ ਸਤਾਬਦੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਫੀਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਪ੍ਰੈਪਰਾਵਾਂ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਪਸ਼ਤੋ ਫਾਰਸੀ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਸਿੰਧੀ ਦਾ ਵੀ ਚਲਨ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਜੰਗ ਸਾਡੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਕਰ ਸਕੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨ ਇਕ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਭਾਸਾਵਾਂ ਦਾ ਟਾਪੁ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਉਪ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਜਾਸ਼ਾਈ ਕਬੀਲੇ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਦੇ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਅਵਿਅਤ ਯੋਗ ਹੈ।



ਸਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ 1957 ਵਿਚ ਰਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਕਾਬੂਲੀਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ 1961 ਵਿਚ ਤਪਨ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਅਫਗਾਨ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਉਤੇ 2007 ਵਿਚ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਕਾਈਟ ਰਨਰ', ਸੰਨ 1992 ਵਿਚ ਫਿਲੋਜ਼ ਖਾਨ ਦੀ 'ਖੁਦਾ ਗਵਾਹਾ' ਤੇ 2006 ਵਿਚ 'ਕਾਬੂਲ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਬੇਹੁਦ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੁਣ ਤੀਕ ਪੋਪ ਸਿੱਖਿਆਵਿਕ ਵਿਚ ਵੀ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੈਮਾਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟੀ ਹੈ। ਟਾਪੁ ਸਟਾਰ ਆਰੀਆਨਾ ਸਹੀਅਤ ਆਪਣੀ

## ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਮਨ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਚਮਕਾਇਆ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ



ਗਰੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ / ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ) - ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਵੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਚਮਕਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਲੇਖਕ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਪੁਰਾਣਾ) ਦੀ ਭਾਣਜੀ ਰਮਨ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪਤਾਈ ਖਤਮ ਮਗਰੋਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਯੁ. ਐਸ. ਨੇਵੀ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਖੀਵੇ ਮਾਪਿਆ ਪਿਤਾ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਵਧਾਈਆ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਮਨ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਮਨ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀਤੀ ਲਈ ਪੂਰਨਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝੀਆਂ ਮੁੰਡਿਆ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈਗੀਆ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਕੋਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਾਬਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

## ਗੱਲਬਾਤ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹਿਣ ਮਹਰੋਂ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਮੁਹਰੇ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਰਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ/ਕਰਨਾਲ - ਕਰਨਾਲ 'ਚ ਹੋਏ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਅੱਜ ਕਰਨਾਲ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਚ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਾਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੁੱਖਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਫ਼ਦਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਗੇੜ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾਲ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਵੱਲ ਕਚ ਕੀਤਾ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਲ ਤੋਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਮੁਹਰੇ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈਧਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ 'ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਭੇਂਤ ਦਿਓ' ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਸਡੀਐਮ ਅਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅੱਡੇ ਰਹੇ। ਹੀ-ਰਾਣਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾਲ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਦਿਆਂ 'ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ ਪਰ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗੂ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਅਲਟੀਮੇਟ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਨਾਲ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 144 ਲਾਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਰਨਾਲ, ਕੁਰਕਸੇਤਰ, ਜੀਂਦ, ਪਾਣੀਪਟ ਅਤੇ ਸੋਨੀਪਟ 'ਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ

ਐਸਡੀਐਮ ਸਰਵਿਸ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ ਤੱਕ ਦੇ ਰਾਹ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦਾ 11 ਮੇਂਬਰੀ ਵਫ਼ਦਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੜੀਅਲ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਕਤੇਰੇਤ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਲਈ ਲਈ ਆਗੇ ਵਧੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਈ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੈਰੀਕੇਡ ਤੱਤਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆਂ। ਕਰਨਾਲ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੁਰੀ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ, ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਟ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਨੀ ਸਨ ਵਿੱਚ ਬਾਬੀ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮੁੜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਲ ਤੋਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਆਗਾਂ ਨੇ ਸਕਾਂਤਰੇਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੱਕਾ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੱਸਦੇਂਗੇ ਹੈ ਕਿ 28 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਰਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।



## ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਫੁੰਸੇ ਹਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ

ਵਾਸਿਗਟਨ- ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਦਰਜਨਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰੀਬ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਫਗਾਨ ਲੋਕ ਫੁੰਸੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਦੁਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਦੱਸ ਦੱਸੀਏ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਵੀਜ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਅਫਗਾਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਬੰਦ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਫੁੰਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ 'ਚ ਜੁਟੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਈ ਜਹਾਜ਼ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦੀ ਉਮੀਦ 'ਚ ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਸਰੀਫ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਜਾਮ੍ਹੂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ।



ਪੰਜਸ਼ੀਰ 'ਚ 600 ਤਾਲੀਬਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਕਾਬੂਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਸ਼ੀਰ 'ਚ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੁੰਜ

ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨ ਬਾਗੀ ਧੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 600 ਤਾਲੀਬਾਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਤਾਲੀਬਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਤਾਲੀਬਾਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬਿਲਾਲੀ ਕਰੀਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਸੱਥੋਂ ਦੋ ਸੱਤ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸਾਡੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਆਂ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਵਿਰੋਧੀ ਫੁੰਜ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਮਰੁੱਲਾ ਸਾਲੇਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲੀਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲੀਬਾਨ ਨੇ ਫੋਨ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿ

# ਸੰਪਾਦਕੀ

## ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ

ਕਾਬੂਲ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਸ਼ੀਰ 'ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਕੁਚਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ। ਪੰਜਸ਼ੀਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਘਮਾਸਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਸ਼ੀਰ 'ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ। ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਟੱਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬਦਨਾਮ ਖੂਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸਾਈ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਜਸ਼ੀਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਤਰ-ਬਿਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਵਾਈ ਫਾਈਰਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਕਲ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਲੜਾਕੇ ਖੁਦ ਕਈ ਗੁੱਟਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਖਾਨਾਜ਼ੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੰਤਰਿਮ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰ ਖੁੱਬਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁੱਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਹਸਨ ਅਖੁਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ 'ਟੈਰਰ ਲਿਸਟ' ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੈ। ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁੱਲਾ ਬਗਾਦਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਖੁੱਬਾਰ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦਾ ਸ਼ਿਆਜ਼ੂਦੀਨ ਹੱਕਾਨੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੈ। ਮੌਲਵੀ ਯਾਕ਼ਬ ਮੁਜ਼ਾਹਿਦ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਰੂਸ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦੂਦ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਕਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੁਰਕੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਭੀਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਤੇ ਮਾਰਨੇ ਅਤੇ ਸੰਗਮਾਰ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵੀ ਆਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਪੱਤੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ ਜਾਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਰਿਸਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਐਥਾ ਹੋਵੇਗਾ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.  
Editor in Chief & Publisher  
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor  
email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL  
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE  
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com  
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

## ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਫੁਕ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਅਮਰੀਕਾ

19 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ (ਖੁਰਾਸਾਨ) ਵੱਲੋਂ ਕਾਬੂਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਧਮਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਫਗਾਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 13 ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਵੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ 2011 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਕਟ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਹੈਲਿਕਪਟਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ 30 ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ।

ਵੀਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬੇਅਰਬ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੈਨਿਕ ਮਰਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਅਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਫੁਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਅਤਨਾਮ ਯੁੱਧ ਵਾਂਗ ਮੰਹ ਛੂਪਾ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਇਨ੍ਹੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ 31 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਹਲਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬੁਰੀ ਆਨਕਾਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਈਸ਼ਨੀ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਦਾ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਗ ਲਤਨੀ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਸੁਗਲ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ 1839 ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ 1979 ਦੇ ਰੂਸੀ ਹਮਲੇ ਵਰਗ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਨ 1838 ਈਸਵੀ 'ਚ ਅਮੀਰ ਦੇਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਹ ਸੁਜਾਅ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਕਾਬੂਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਹ ਸੁਜਾਅ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਖਾਤਰ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ 20,000 ਫੌਜ ਨੇ 1839 ਵਿਚ ਕਾਬੂਲ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਹ ਸੁਜਾਅ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਬਗਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਖਾਨਾਜ਼ੀਂ ਵਿਚ ਉਲੜ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਚੱਲੀ ਤਾਂ 1842 ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਵਿਲੀਅਮ ਐਲਿਫਨਸਟੋਨ ਨੇ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨਾਲ ਸੰਘੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਇਤੇ ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ 'ਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਰਲ ਵਿਲੀਅਮ ਐਲਿਫਨਸਟੋਨ ਸਮੇਤ ਤਕਰੀਬਾਨ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੁੱਕੇ ਗਏ 15 ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਾਲਰ (ਲਗਪਗ 1125 ਅਰਬ ਰੁਪਏ) 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਤਾਈਨੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦਾ ਗਰਾਫ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਲੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੰਜ਼ਰ ਭ-ਦਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੈਨਿਕ ਦੋਹੋਂ ਹੀ ਦੁਸ਼ਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਰਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਫੌਜਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵਰਦੀਆਂ ਪਹਿਣਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਵਰਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ੀਟਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਖ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਸਿਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਤੋਂ ਕੋਰੋਡ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 2012 ਵਿਚ ਅਫਗਾਨ ਫੌਜ ਦੇ ਸਪੈਸਲ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫੀਲ

# ਅਮਨ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਲਾਂਬੂ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ

ਪੰਜਾਬ 1839 ਈ. ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਮਜ਼ਬਤ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰਪੁਰ ਅਤੇ ਵਿਸਤਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੇਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਬੱਬਰ ਸੇਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ। ਸੁਖੀ ਵਸਦੇ ਮੁਸਲਿਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਮੌਦੇ ਨਾਲ ਮੌਦਾ ਜੋੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬਤ ਰਾਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਢੁਨੀਆ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਖੋਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਦਾ ਇਆਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਨੂੰ ਢੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਦਰਬਾਰੇਸ਼ ਜਰਨੈਲ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ 'ਪਾਤੇ' ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਅਧੇ ਸਰਦਾਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਭੁਲਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ।

ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬਣ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੀ ਗਦਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਦੇਸ਼ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਈਸਾਈ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਝਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਵੀ ਧੜਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਧੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਉਸ ਲਈ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਵਿਕ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇਤੇ ਹੀ ਚਰਚ ਉਸਰਨੀ ਸੁਰੱਖਿ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਸਤ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬੁੰਗਿਆਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਆਪਣੇ ਬੁੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਸੁਰੱਖਿ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਵੀਹੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਭੁੱਲ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠੀ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਨਫ਼ੀ ਰਹੀ।

ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਬ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼

ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੇਖਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਈਏ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਰਲੇਵਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪ੍ਰਸਤ ਖੱਦਰ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗੇ

ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦੇ ਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਤੇ ਲੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਿਸ ਤੋਂ ਮਿਲੇ? ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫਲਸਫ਼ਾ 'ਘਾਲ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ॥' ਮਨੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਦਿਆਲਪਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ 'ਚੜ੍ਹਿਆ ਮਹੀਨਾ ਪੇਹਰ,

ਕਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਸ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ? ਗੱਲਬਾਤ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਵੀ "ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ" ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ



ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰ

ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਕੇਈ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਾਂਗ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਵੀ ਤਰਮੀਮ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਸਤੀ ਖਾਦ ਤੇ ਬੀਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ? ਉਪਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ 72 ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ? ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਹੌਰਵੰਦ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਤਾਂ ਦੰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਵਕਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਸੀਂ ਕੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਈਨਿੰਗ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ, ਬ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਲੈਡ ਮਾਫ਼ੀਆ, ਸਰਾਬ ਮਾਫ਼ੀਆ, ਕੇਬਲ ਮਾਫ਼ੀਆ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸ ਦੀ ਪਨਾਹ ਵਿਚ ਹਨ? ਸ਼ਾਂਤੀ, ਝਗੜੇ ਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੰਗੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਥੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦੱਜਿਆਂ ਸਹਿਆਂ ਵੱਲ ਮੰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰਆਂ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਸਭ ਜਿਊਂਦ ਤੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਢੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅੱਵਲ ਹੋਵੇ, ਇਸੇ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ।



ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਬੰਧ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹਨ? ਰਾਜੀਵ-ਲੈਂਗੋਵਲ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹਨ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਵੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿ ਹੋਇਆ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਉੱਥੇ ਦਾ ਉੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜ਼ਥੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਮਰਜ਼ੀਵਤੇ

ਹੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਲੈਣਗੇ ਖੋਹੋ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਕੌਂਠੀ ਲਿਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਰੁਸ, ਪੁਰਬੀ ਜਰਮਨੀ, ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਨੂੰ ਤੋਡਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਲੋਕ ਭੇਖ ਬਦਲ ਕੇ ਚੀਨ ਵਾਂਗ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵੈਰੀ ਬਣ ਕੇ ਸੱਤਰਕਾਂ 'ਤੇ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮਚਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਭਾਂਤੀ ਮਾਰੋ, ਕਿਨੇ ਨਕਸਲਖਾੜੀਆਂ ਨੇ ਰੁਧ ਤੇ ਸੋਚ ਬਦਲੀ ਹੈ? ਕਿਧਰੇ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ? ਇੱਥੋਂ ਤਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਜਿਊਂਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ' ਗੀਤ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਤੇ ਵਪਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਖੁਦ-

## ਇੱਕ ਸੁਨਿਹਾਰੀ ਸਾਮ ਆਪ ਸਤ ਦੇ ਨਾਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰਦਿਲ ਅਜੀਜ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰੰਗੀਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

On Friday September 24th 2021 at 6:00pm Raja Palace 1275 Winton, Hayward, Ca, 94545

**Darshan Aujla**  
ORGANIZER

Main Sponsor: Malwa Insurance Agency, Punjab Lok Rang  
Sponsors: Apna Punjab Club, Golden Punjab Club  
USA, Kash Fabrics, Mountain Mike Pizza, Golden Punjab Club California, A1 Armor Self Storage.

**Harjeet Jiti**  
ORGANIZER

Dr. Bhupinder Bhandari  
Harminder Gill MD RD Express Inc,  
Dhanwar Bros Trucking & Towing Goodwill Trucking

**Tickets \$75 and \$45 Dinner Included, Please Join Us with Family and Friends.**

For More info. and Tickets Contact: Darshan Aujla: (510)-750-6116 , Harjot Jeeti: (510)-402-7642



# ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ

ਜਿਵੇਂ- ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇਤੇ ਆ  
ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾ-  
ਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਾਂ, ਤੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ  
ਹਨ। ਉੱਜ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ  
ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ  
ਕਾਰਜਕਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ  
ਉਦੋਂ ਉਹ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਗੱਢੇ  
ਜ਼ਰੂਰ ਵੰਡਦੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਗੱਢੇ  
ਵੰਡਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਲ ਨਹੀਂ ਕਿਵਾ ਜਾ

ਸ. ਸ. ਰਮਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ

ਜ਼ਰੂਰ ਵੰਡਦੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਗੱਢੇ ਵੰਡਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉੱਥੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੜਕੇ/ਲੜਕੀਆਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਤੁਂ ਇੱਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਖਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰ ਲਵੇਗੀ। ਜੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਰਡਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੁਂ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਤੀਆਂ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧੋ  
ਨਪੀਤਿਆ ਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ  
ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ  
ਸੈਂਟਰ ਸੈਂਕ੍ਰੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਕਿਉਂ  
ਬਣਾਏ ਗਏ? ਕਿਤੇ  
ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰਥ  
ਇਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ

ਅੱਧੇ ਕੁ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤਾਂ ਸਫਰ ਦੀ ਖੱਜਲ-  
ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਣਗੇ।  
ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਸੰਗਰੁਰ ਦੇ  
ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੌਗੇ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ  
ਪਿਆ ਜਦਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ  
ਸੰਗਰੁਰ ਨੇਤ੍ਰਲੇ ਮਸਤਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਲਜ  
ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੌਤੀ ਭਤੀਜੀ ਗਗਨਦੀਪ  
ਕੌਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ  
ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਰਡਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ  
ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ ਵੇਲੇ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਨੂੰ  
ਬੜਾ ਨੋਟਿਓਂ ਤੱਕਿਆ ਹੈ। ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਭਰਤੀ  
ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਸੰਗਰੁਰ ਤੋਂ ਮੌਗੇ ਤਕ ਦਾ ਸਫਰ



ਕੇ ਗਈ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਰਡਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਰਡਨ ਦਾ ਟੈਸਟ ਉਸ ਦਾ

# ਇੰਡੀ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ ਸੋਮਾਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਐਸਜ਼ੀਪੀਸੀ) ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਣਟ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਬਣਟ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਿੱਬ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਬਰ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਆਮ ਸਿੱਖ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਜਿਨੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਸ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਾ ਉਤਰਨ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਪਿੜਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਇਕ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਗੁਜਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠਲੇ 78 ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ, ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਗਪਗ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਮੁਹਰੌਂਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਸਿਉਂ ਦੀ ਮਾਮਿਕ ਤਨਖਾਹ ਹੀ ਤਕਰੀਬਨ 46 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਸੀਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚੰਡ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਗਪਗ 9 ਕਰੋੜ ਮਹੀਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਪੈਂਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਕ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ

ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੜ੍ਹਤ ਰਾਸ਼ਨ, ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਠੋਕੇ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਆਦਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਦੁਜੇ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਕੋਰਨਾ ਕਾਲ ਕਾਰਾਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਸਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਗੱਲ ਹੈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਬਾਬਰ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਬਣ੍ਹ ਮਿਥਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਲ 2021-22 ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ 1 ਲੱਖ 68 ਹਜ਼ਾਰ 15 ਕਰੋਡ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਸ ਚਾਲ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍਷ੇ ਦਾ ਬਜਟ 912



ਕਰੋੜ 59 ਲੱਖ ਦੇ ਲਗਪਗ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਣੌਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 2021-22 ਲਈ ਪਾਸ ਹੋਏ 1064 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ।

'ਚੋਂ ਵੀ 65 ਫੀਸਦੀ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ 35 ਫੀਸਦੀ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿੱਸਾਬ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਚਤੁੱਥੇ ਦੇ ਵਧਣ-ਘਟਣ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟੇ-ਵਾਧੇ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੈਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬਜਟ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਲਗੀ

ਵਿਉਤਬੰਦੀ ਨਾਲ  
ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ,  
ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ  
ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ  
ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ  
ਗੁਰ-ਪੜ੍ਹਾਂ ਲਈ  
ਲੋੜੀਂ ਦੀ ਆਂ  
ਵਸਤਾਂ ਤਿਆਰ  
ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ  
ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ  
ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੇ ਸਿੱਖ  
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ  
ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿੱਤੀ  
ਸਰਤ  
ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ  
ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨੀ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ  
ਇਕ ਵੱਡਾ ਰਾਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੁਗਾ। ਜੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ  
ਜ਼ਮੀਨ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ  
ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ  
ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਰੋ ਤਾਂ ਇਹ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਵੱਡਾ  
ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਫਲਾਂ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ-  
ਨਵੇਂ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸੁਧਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਨਾਮਧਾਰੀ  
ਸੰਪਰਦਾ, ਪਿੰਗਲਵਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ  
ਟਰਸੱਟ ਬਣ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ  
ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ  
ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਨਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ  
ਸਥਿਤ ਕਿਲ੍ਹਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜਿੱਥੋਂ ਕਿ ਦਸਮ  
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਸਤਰ ਬਣਾਉਣ  
ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਮੁੜ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖ  
ਸ਼ਸਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ  
ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਬੇਹੁੰਦ ਗੁਰਬਦ ਭਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਹੇ  
ਸਿਕਲੀਗਰ ਸਿੱਖ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ  
ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਐਲਾਨ  
ਬਣ ਕੇ ਗੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਮਿਕਲੀਗਰ ਮਿੱਖ ਤਾਈਰਾਂਗ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ  
ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਰਬਲੇਹ ਦੇ ਸਸਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ  
ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਜਵਾਬ  
ਕਲਾਰਮਲ ਰਾਨੂ ਪੈਂਨ ਹੈ।

ਕਲਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਸਮੱਦ ਹੈ।  
ਗ਼ਾਲਾਂਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 1947 ਤੋਂ  
ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦਸਤਕਾਰੀ  
ਸਕੁਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਸਰਬਲੇਹ ਸੀਆਂ  
ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ  
ਮੁਤਾਬਕ ਢੁਕੱਵੀਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੀ ਘਾਟ ਸਦਰਾ  
ਇਹ ਕਾਰਖਾਨਾ 1997 'ਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ  
ਸਸਤਰ ਅਤੇ ਕਕਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ  
ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰੇ ਤਾਂ  
ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਿਕਲੀਗਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ  
ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ  
ਨਾਲ ਹੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ  
ਮਿਆਰੀ ਸਸਤਰ ਅਤੇ ਕਕਾਰ ਵੀ ਵਾਜਿਬ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸੰਗਤ  
ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ  
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ  
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਤੇ  
ਨਿਰਵਿਘਨ ਚੱਲਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਵਾਲੇ  
ਅਜਿਹੇ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਤੁਰੰਤ ਤਵੰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ  
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੀ ਐਸ਼ਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਅਤੇ ਆਈਲੈਂਟਸ  
ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਲਾਈਟਿਆ 10 ਸਾਲਾ ਗੈਪ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ



ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ, ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ— ਦੀ ਐਜ਼ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਅਤੇ ਆਈਲੈਟਸ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਐਮਡੀ ਜਗਸ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਤੇ ਐਮਡੀ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਕੀ ਢੀਡਸਾ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਨਾਈਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ 10 ਸਾਲਾ ਦੇ

ਗੈਪ ਦਾ ਕੈਨੋਡਾ ਦਾ ਵੀਜਾ ਲਗਵਾ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡ  
ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟ ਥੈਂਡ  
ਤੇ ਸਕੋਰ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ  
ਬਰਾਂਚਾ ਧਨੌਲਾ, ਢੂਰੀ ਤੇ ਸੁਨਾਮ 'ਚ ਸੰਪਰਕ  
ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ  
ਇਲਾਵਾ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਨ, ਹਰਵਿੰਦਰ  
ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਮਿਲੀਆਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਲਾਨਾ ਵਧਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਮਿਸਲ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾਂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਪੰਗਤ-ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਨਿਰਭਾਹ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਗੀਰਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱ-ਗੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਆਪਣੀ ਐਸਪ੍ਰਸਤੀ ਲਈ ਵਰਣਣ ਲਗੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚੋਂ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਦੇ ਲਗਪਗ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਹੀ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖੁਦ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਫੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਗਪਗ 300 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਵਜੇ ਹੇਠ ਹੈਨ ਹੈ। ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਮਾਲੀ ਵਸੀਲੇ ਸੁਟਾਉਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀਆਂ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਚੀ ਰਹਣ ਲਈ 'ਗੋਲਕ' ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਦਲਵਾਂ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੇਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਥਾਈ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸਾਡੇ  
ਕੋਲ ਸੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਤਿਜਾਰਤੀ

# ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਬੇਆਬਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪਰਤਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ

ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਕ੍ਰਿਸ ਡੋਨਾਹੂਏ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੇਤੇ ਰਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੋਮਵਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਜਦ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਛੋਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਡੋਨਾਹੂਏ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਖਰੀ ਛੋਜਾਂ ਸਨ।

ਡੈਂਡਲਾਈਨ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਜਨਰਲ ਡੋਨਾਹੂਏ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਿਆ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਰਾਕਟ ਚਲਾ ਕੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਆਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਿਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਾਬਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਤਕ ਚੱਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਹਿਮ 'ਤੇ ਵੀ ਪੁਰਨ ਵਿਰਾਮ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਨੌਜਿਆਨੀ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੰਨ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਸੀਬ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਵਿਦਾਈ ਆਈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਲਾਇਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਸਹਿਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਮਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਮੰਜ਼ਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਹਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਧੱਜਿਆਂ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ। ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕਾਬੂਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨੂੰਦਰਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ੋਅ ਬਾਇਡਨ ਦੇ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਮੌਦੇ ਇਹ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕਿਨੀ ਸ਼ਰਮਿਦਗੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕਈ ਪਲ ਅਜਿਹੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਇਡਨ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਿਦਾਈ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਬਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਫਗਾਨ ਨੌਜਿਆਨੀ ਦੁਇੱਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਲਗਪਗ 90 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਛੋਜਿਆਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਛੋਜਿਆਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਅਫਕਿਆਸਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਇਡਨ ਪਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਰਾਬਾਅ ਪੈਣਾ ਸਭਵਿਕ ਹੈ। ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਕਤ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਆਖਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮਾਣਮੱਤੀ ਵਿਦਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੀ ਅਸਮਰਥਾ ਭਵਿਖ ਦੀ ਆਲਮੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਡੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਸੀਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਆਈ ਐਸ-ਖੁਰਾਸਾਨ ਦੇ ਟਿਕਾਇਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ

ਪੈਰਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਡੰਬਣਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸੈਲੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਅੰਡੀਤ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈਟਵਰਕ ਅਜਮਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਬਸ 'ਚੰਗੇ' ਅਤੇ 'ਬੁਰੇ' ਅੱਤਵਾਦੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਿਆਲੂ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੱਸਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਆਈਐਸ-ਖੁਰਾਸਾਨ ਵਰਗੇ ਯਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਈਐਸ-ਖੁਰਾਸਾਨ ਦਾ ਅਲ ਬਗਦਾਦੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਟੱਤਪੰਥੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਕ

ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਡ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਰਗੀ ਤਨਜ਼ੀਮ ਦਹਿਸਤ ਵੈਲਾ ਕੇ ਹੀ ਸਾਸਨ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਸਨ-ਪ੍ਰਸਾਸਨ ਦਾ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਮੰਗਾਂ ਅੱਗੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦਾ ਝੁਕਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਬੰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਲੀਨਿਚਿੱਟ ਦੇਣਾ ਬਾਇਡਨ ਪ੍ਰਸਾਸਨ ਦੀ ਲਾਚਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਦੁਆਰਾ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਦੁਰਗੰਧ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਇਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਈਐਸ-ਖੁਰਾਸਾਨ ਦੇ ਅਲ ਬਗਦਾਦੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਾਜਿਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ

ਦਹਿਕਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਵਤੀਰੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਿਕਰ ਦਿਖਾਈ ਜਦਕਿ ਪਕਿਸਤਾਨ ਹੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦ ਨੂੰ ਹਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿੱਠੂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਜ਼ਰੀਏ ਪਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਇਕ ਸਰਸਨਾਕ ਹਾਰ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਕਿਸਤਾਨੀ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਨਾਲ ਦੁਖਟੀ ਏਸੀਆ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੱਸਾ ਦੀ ਹਾਂਡੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਤਾਰ ਉਬਾਲ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਰਗ ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਦਹਿਸਤ ਕੁਝ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਨੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਤੇਵਰ ਦਿਖਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਇਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਕ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਰੁਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨੰਬੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀ ਆਂਡਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਆਮ ਅਫਗਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਕਿਸਤਾਨੀ ਘੁਸਪੈਂਦ ਦਾ ਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਤਨ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੌਜਿਆਨੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਬਾਇਡਨ ਦੀ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਹੈ। ਪੁਰੀ ਦੁਨੀਆ ਇਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਕੇ ਸਤੁਰਮਚ ਵਰਗੇ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਅਰਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਗੈਰੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਗੁਪਤ ਕਾਬੂਲ ਦੋਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ।



ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 21.2 ਕਰੋਂ ਡਾਲਰ ਦੇ ਛੋਜਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸ-ਸਾਈਆਈ ਨੇ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਹੈ। ਪੁਰੀ ਦੁਨੀਆ ਇਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਕੇ ਸਤੁਰਮਚ ਵਰਗੇ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਬੂਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਅਰਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਗੈਰੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਗੁਪਤ ਕਾਬੂਲ ਦੋਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ।

ਉਸ ਦੋਰੇ ਵਿਚ ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਆ ਮੁਹਿਮ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਇਡਨ ਪ੍ਰਸਾਸਨ ਦੀ ਤਤਪਰਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਂਟੋਨੀ ਬਿਲਕਿਨ ਨੇ ਬਕਾਇਦਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੀਆਈਏ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਗੁਪਤ ਕਾਬੂਲ ਦ

# ਪੇਡ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੰਕਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਟੇਕੀਓ ਉਲੱਪਿਕ ਭਾਰਤ ਲਈ ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਸ ਖੇਡ ਮਹਾਕੰਬ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਗਮਾ ਸੁਚੀ ਨੇ ਰੋਮਾਂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਵੀ ਜਗਾਈਆਂ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਉ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ। ਓਥੇ ਹੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਿਕਟ 'ਤੇ ਬੇਵਜ਼ਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿੱਠੁਣਾ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਰਿਹਾ।

## ਤੁਰਣ ਗੁਪਤ

ਅਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਕਬਲ ਖੇਡ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸੋਮੇ ਤੇ ਰੁਚੀ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਦੱਸਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਿਬ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਸਾਡੇ ਕੌਮੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਲਾਂਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਬਾਅਦ ਤਕ ਹਾਕੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲੋ-ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਖਰ ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਮਕਬਲ ਖੇਡ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਦਰਾਸਲ, ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕਿਸੇ



ਵੀ ਖੇਡ ਦੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਦੌਰ ਦਾ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਲਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਇਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਨਹਿਰੇ ਪੱਲਾ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਪੜ੍ਹ-ਸੂਣ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਨੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਈਂਡੇ ਗੱਡੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੰਗੀਨ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਹੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਪਰਡੈਂਸਿਅਲ ਕੱਪ ਚੁੱਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਜਾਂ ਇਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਸਫਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬਤੀ ਮਿਲੀ। ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਨਕਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਦਿਸ਼ਹਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਵਿਵਸਥਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਯੁਗਾਂਤਕਾਰੀ ਪਲ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਮਹਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ 1982 ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਉਸ ਸਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ

ਆਯੋਜਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਰੰਗੀਨ ਟੀਵੀ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ

ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸ

ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਅਸੀਂ ਹੀ ਜਿੱਤਾਂਗੇ।

ਫਾਈਨਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਲੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਅਮਿਤਾਬ ਬੰਚਨ ਵਰਗ ਦਿੱਗਜ ਦਰਸਕਾਂ ਵਿਚ ਮੰਜ਼ਦ ਸਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਆਯੋਜਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਰੰਗੀਨ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਂਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮਾਡੇ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੀ ਟੀਮ 7-1 ਗੋਲਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਈ। ਯਕੀਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਰਾਬ ਤਜਰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਚਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ।

ਖੇਡ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਹਾਰ ਦਾ ਮਾਤਾ ਸਾਇਆ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। 'ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸੇ ਮੈਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਰਿਤ ਦਾਸ਼ੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਵੱਹੇ ਸੰਭਵ ਸਾਡੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਨੇ ਇੰਗੈਲੰਡ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੰਗੀਨ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਲਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਇਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਨਹਿਰੇ ਪੱਲਾ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਪੜ੍ਹ-ਸੂਣ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਨੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਈਂਡੇ ਗੱਡੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੰਗੀਨ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਹੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਪਰਡੈਂਸਿਅਲ ਕੱਪ ਚੁੱਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਜਾਂ ਇਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਸਫਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬਤੀ ਮਿਲੀ। ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਨਕਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਦਿਸ਼ਹਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਲਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਇਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਨਹਿਰੇ ਪੱਲਾ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਪੜ੍ਹ-ਸੂਣ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਨੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਈਂਡੇ ਗੱਡੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੰਗੀਨ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਹੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਪਰਡੈਂਸਿਅਲ ਕੱਪ ਚੁੱਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਜਾਂ ਇਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਸਫਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬਤੀ ਮਿਲੀ। ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਨਕਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਦਿਸ਼ਹਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਲਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਇਹੀ ਹੋਵੇ

# ਵਧਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ

ਅਰਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਫਾਇਤਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਇਕਾਈਆਂ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਮਝੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਫਾਇਤਾਂ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ। ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਵੱਡੀਆਂ ਉਤਪਾਦਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲਾਭ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾਉਣਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਦਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਰੇਲਵੇ, ਹਵਾਈ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਡਾਕ ਤਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ; ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਧੈਨਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ, ਬੀਮਾ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੈਰ-ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਿਛੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਨਤਕ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਰਹਡਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਕੀਮ ਕੌਮੀ ਮੁਦਰੀਕਰਨ ਅਸਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਰੇਲਵੇ, ਏਅਰਪੋਰਟ, ਖੇਡ ਸਟੋਡੀਅਮ, ਬੰਦਰਗਹਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਭਾਵ 2022 ਤੋਂ 2025 ਤੱਕ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚੋ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਸਗੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਪੂੰਜੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਫਿਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖਰਚੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਸੁਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

ਕੀ ਰੇਲਵੇ, ਸੜਕਾਂ, ਬੰਦਰਗਹਾਂ, ਸਟੋਡੀਅਮ ਉਹ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਦਹਿਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਨੀ ਵੱਡੀ ਪੂੰਜੀ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ? ਜੇ ਨਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਨਵੇਂ ਜਨਤਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚੋ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਸਗੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਪੂੰਜੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਫਿਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖਰਚੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਸੁਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

ਉਧਰ ਸੜਕਾਂ, ਬੰਦਰਗਹਾਂ, ਸਟੋਡੀਅਮ ਉਹ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵਿਚ ਕਿਨੀ ਵੱਡੀ ਪੂੰਜੀ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ? ਜੇ ਨਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਨਵੇਂ ਜਨਤਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚੋ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਸਗੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਇਹ ਸਕੀਮ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਵਿਚ ਦਸਤਾ ਤਰਕ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਉਤਸਾਹਿਤ ਹੋਣਗੇ, ਫਿਰ ਇਹ ਲਾਭ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ

ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਾਭ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ? ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਆਯੋਗਤਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ? ਫਿਰ ਉਹ ਲਾਭ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਬਿਨਾ ਸੱਕ, ਉਹ ਲਾਭ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਅਦਾਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਜਿੱਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ, ਉਨਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਦਾ ਬੇਤ ਘਟੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ

ਇਸ ਅਧੀਨ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਲਾਭ ਨਾਲ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰੇ ਚਲਾਏ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਗਾ ਮਿਲਿਆ।

ਜੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਲਾਭ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ



ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖਰਚ ਪ੍ਰਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵਧੇ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੋ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਨ।

1950 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨਰ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਾਣਾਲੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਾਣਾਲੀਆਂ ਹਨ: ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਣਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਵਰਤ ਸੋਵੀਅਤ ਯਨੀਅਨ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਸੀ; ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸੀ; ਤੀਜੀ ਜਾਂ ਮਿਸ਼ਨਰ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਅਦਾਰੇ ਕੇਵਲ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਹੀ ਚਲਣਗੇ, ਏਅਰਪੋਰਟ, ਖੇਡ ਸਟੋਡੀਅਮ, ਬੰਦਰਗਹਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਭਾਵ 2022 ਤੋਂ 2025 ਤੱਕ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਵੇਚੋ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਸਗੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਪੂੰਜੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਫਿਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖਰਚੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਸੁਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਨਾਲ ਅਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਘਟੇ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਪਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ, ਡਾਕ ਤਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਅਦਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਲਾਭ ਕਮਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉੱਜ ਵੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਕਾਈ ਘਟੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਇਕਾਈ ਦਾ ਕਸਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਕਸਰ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੁਲਕ ਭਰ ਦੇ ਬੈਂਕ ਲਾਭ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਵਿਚ ਵਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1969 ਵਿਚ 14 ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਰਜੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਧਾਈ ਗਈ। ਯਕੀਨੀ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ 1980 ਵਿਚ 6 ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਰਜੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਧਾਈ ਗਈ। ਯਕੀਨੀ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ 1980 ਵਿਚ 14 ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮੀਕਰਨ

# ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ, ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਭੱਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਐਤਕੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਭੇਖੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਬੇ 'ਚੋਂ ਉੱਭਰੇ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਸਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਲੋਕ ਮਨ ਅੰਦਰ ਤਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਛੋਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਪੱਥੰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਅਪਕ ਚੇਤਨਾ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਤੇ ਬਹੁ-ਪਸਾਰੀ ਹਨ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅੰਦਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇੱਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਲੋਕ ਮਨ ਅੰਦਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਪੈਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਕਾਵੇਂ ਖੀਤੇ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਡਾਂ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਆਂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਹੰਦਾਂ ਲਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਵੇਂਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਅਸਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਅੰਸ਼ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਬੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਡਲ ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਮੈਗਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਦੇਸੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਸਬੇ ਦੇ ਸੋਮੇ/ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕੁੱਨ ਵੀ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਇਸ ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਜਾਊ ਜਮੀਨਾਂ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਹਕਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸਾਰੇ ਆਧਾਰ ਢਹਿਓਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ

ਕੌਮੀ ਮੁਦਰੀਕਰਨ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੌਂਦਰੀ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ 6.4 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਿੱਧੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਇਹ ਟੀਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹਾਰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੁਦਰੀਕਰਨ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਮੁਦਰੀਕਰਨ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ 25 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੌਂਪਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨਾਮ ਤੇ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਗੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰੇ; ਭਾਵ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਗੇ ਵਾਸਤੇ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਅਦਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਖੁੜ੍ਹ ਤੈਅ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੜਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੁੰਗੀਆਂ ਮਾਰਗੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਠੋਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵਧਾਏ ਜਾਵੇਗੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਸੜਕ ਚੌੜੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸੜਕ ਚੌੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਜੋਬ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ-ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਈਵਾਲੀ ( ) ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਕਾਫ਼ੀ ਬਦਨਾਮ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ

ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਲਾਈ ਛਕਣ-ਛਕਾਉਣ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੋ ਨਿਬੱਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਰਮਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਗ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੱਕ ਉੱਘੜਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡੁੱਬੇ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕਲਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਢਾਚੇ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ 'ਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

## ਪਾਵੇਲ ਕੁੱਸਾ

ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੁਭਾਣੀਆਂ ਛੋਟਾਂ/ਰਿਅਟਿਂਡਾਂ ਪਰੋਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਦਲ ਬਦਲ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਾਅਰੇ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਖਿੜੇ



ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਰਹੇ ਦਲਿਤਾਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਕਿਰਤੀਆਂ, ਠੋਕਾ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਤਥਕੇ ਦੀਆਂ ਦੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਗੁਝੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਬੂਰ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਗਰਾਫ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਇਸੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੱਡੀ ਪੰਜਾਂ ਵਾਲੇ ਮੈਗਾ ਪ੍ਰੈਸ਼ੈਕਟਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਪਿਛੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਪਿਛੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਅਰੀਆਂ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨਾਅਰੇ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਿਖਾ

ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਖਦਸੇ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸਮਝਿਆ। ਇਉਂ ਇਕ



## Cosmetic & Family Dentistry

# UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

**INVISALIGN**

Call for Details

Straighten Teeth  
Without Wires



Charanjit S Uppal  
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,  
X-RAY & CLEANING.

YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment  
Lumineers/Veneers  
Dentures & Partials  
Root Canals  
Bad Breath  
Cosmetic Dentistry  
Crowns & Bridges  
Tooth Extraction  
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,  
Hayward. (CA) 94544  
510-786-1780

[www.uppaldental.com](http://www.uppaldental.com)

Strictly Maintained  
Sterilization Standards  
Most Insurance  
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE  
Milpitas, CA 95035  
408-942-4400

# TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ  
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਿੱਲਾ ਤੇ  
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ  
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

lunch buffet everyday  
fresh jalebian every day



DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)  
510-791-1316

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ੍ਰੋਗਰਾਮ  
ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)  
FREMONT, CA 94538

510-773-8810



## Quick Lube & Smog

We rent  
U-HAUL

### OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

# SUKHWINDER BHELLA

[gogibhella@gmail.com](mailto:gogibhella@gmail.com)

691 W. Tennyson Rd  
Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775  
FAX 510-292-0330

# PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,  
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿੰਗੇ ਅਤੇ  
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ  
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲ ਤੇ  
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,  
PARKER PENS, OSTER BLENDERS

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Banwait

5156 Mowry Ave. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111



# Moon Indian Cuisine

## 510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਧੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇਤਸ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- \* 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- \* ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- \* ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

### Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ  
ਲੱਭੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ  
ਸ਼ਾਸੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਅਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ  
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।



Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

### ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੈਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544  
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

[www.moonindiancuisine.net](http://www.moonindiancuisine.net)


New Introducing
Cheat Corner

### Raja King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day



- BHEL PAPDI CHAAT • FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI) • KHASTA KACHORI

## RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

**Phone : (510) 489-9100**



DIXON

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

## THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE



**HARJINDER SINGH BAL**  
**NEW TRUCK SALES**

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573  
[hsingh@tecequipment.com](mailto:hsingh@tecequipment.com)



TECEQUIPMENT.COM

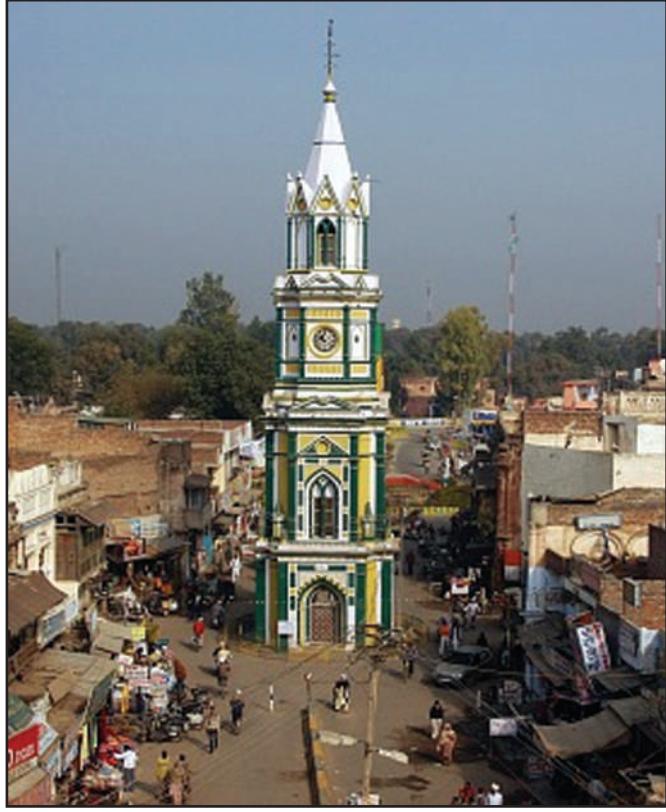
**8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620**

# ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

12ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੂਫ਼ੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੇ਷਼ਠ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। 12ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਮੌਕਲ ਨਗਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਮੌਕਲਦੇਵ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰੱਖਿਆ। ਫਰੀਦਕੋਟ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਬਰਾਤ ਵੰਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਬਰਾਤ ਚੌਪਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਵਾਲੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਸਤਲਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੰਡੇ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ 105 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਮੁਗਲ ਰਾਜਭਾਗ ਦੀ ਸਮਾ-

1918-1934 ਤੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਿਹਾ। ਬਰਾਤ ਵੰਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਰਾਜਾ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1934 ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜ ਭਾਗ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਚਤਮ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਕਮਰਸ ਦਾ ਕਾਲਜ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਲੋਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਅਰ ਬੇਸਿਕ ਟਰੋਨਿਗ ਸਥਲ ਬ੍ਰਿਕਰਮ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਕਮਰਸ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਲਜ, ਆਰਟ ਤੇ ਕਾਰਾਫਟ ਸਕੂਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ 8 ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸਮੇਤ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਬਸੂਰਤ ਇਮ-

ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪਿਸ਼ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 1981 ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲਾ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਇੱਖ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮਨਹੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਸਾਹੀ ਕਿਲੇ ਦੇ ਤੋਸਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਖੜਗ ਅਤੇ ਢਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਪਈ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੌਥੀ ਕਪੂਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ



ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿਹਾਰ ਨੇ "ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ" ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਬਰਗਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵੀ.ਪੀ.ਪੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਛਾਪਣੇ ਨਾਲ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਸਵਾਗਤੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਭਵਨ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੇ ਇਸਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਟਿੱਲਾ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਵਿਖੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਰਧਾਲੂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ 19 ਤੋਂ 23 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ਾਂ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਤਸਵ ਨੇ ਵੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

**ਵਿਰਾਸਤੀ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬਲੀ:-** - ਚਸਮਦੀਦ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਹੱਦ ਉਸ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਚਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸੀ, ਉੱਥੋਂ ਤੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰਾਜੇ ਵੱਲੋਂ ਟਾਹਲੀਆਂ, ਅੰਬ ਅਤੇ ਜਾਮਣ ਦੇ ਬਾਗ ਲਗਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਘੁਗਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਬੀਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਅਤੇ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜੀ ਕਿੱਕਰ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

**ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ:-** - ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼

ਸਰਕਾਰ ਆਜਾਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਭਾਗ ਆਪਣੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਖੇਡ ਵਾਲੇ 90 ਸਾਲ ਬਜ਼ੁਗਗ ਵਕੀਲ ਦੇਵ ਕੁਮਾਰ ਬੇਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਸਨ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਧੋਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਵਰਗੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਿਆਲੂ, ਪੜ੍ਹਿਲੇ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਸ਼ਾਸਕ ਸਨ।

**ਸਾਹੀ ਸਮਾਧਾਂ:-** - ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜਾ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਰੀ ਰਾਜਾ ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਸਮਾਧਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਸਾਹੀ ਸਮਾਧਾਂ ਦਾ ਠਾਠ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

7 ਅਗਸਤ 1972 ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਨਵੰਬਰ 1995 ਵਿੱਚ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਗਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਅੱਲਗ ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਸਮਾਧਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਕੁੱਲ 181 ਪਿੰਡ ਅਤੇ 3 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਹਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਕੁੱਲ 181 ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਚਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸੀ, ਉੱਥੋਂ ਤੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰਾਜੇ ਵੱਲੋਂ ਟਾਹਲੀਆਂ, ਅੰਬ ਅਤੇ ਜਾਮਣ ਦੇ ਬਾਗ ਲਗਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਘੁਗਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਬੀਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਅਤੇ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜੀ ਕਿੱਕਰ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

## ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ- ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਯੀਛੀਆਂ ਦਾ ਸਵਰਗ

ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਦੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ ਏਸੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਝੀਲ ਹੈ। ਇਹ 1100 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੱਗਭੱਗ 70 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੌਡੀ ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਪੂਰੀ, ਖੁਰਦਾ ਅਤੇ ਗੰਜਮ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਹੈ। ਝੀਲ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬੜਾ ਸਾਂਤ ਹੈ। ਆਰਕ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਝੀਲ ਦੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਰਜ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਸ਼ੀ ਪੰਡੀ ਝੀਲ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ਤੋਂ ਆਲੂਣੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਰੇ-ਪਰੇ ਟਾਪੂਆਂ

# ਕਿੱਥੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਈ ਸ਼ਰਾਬ

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਈਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ  
ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ  
ਪਹਿਲੇ ਸਭੂਤ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹਨ।  
ਰਿਗਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਸੋਮਰਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ  
ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰਾ ਜਾਂ ਸਰਾਬ  
ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ  
ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮਰਸ ਸਰਾਬ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ  
ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜਾਣ ਲੈਣ ਦਾ  
ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ  
ਸੋਮਲਤਾ ਦੀਆਂ ਪੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ,  
ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਦਾ ਆਟਾ ਅਤੇ ਚੁਰਣ ਮਿਲਾਇਆ  
ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਮਿਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਨਸ਼ਾ  
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਯੱਗ ਕਰਮ ਵਿਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੇਸ਼  
ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਉੱਚ  
ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਾਈਨ ਸੀ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੈਦਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਇਸੀ ਤੋਂ  
2500 ਤੋਂ 2000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ  
ਵਿਚ ਸੌਮ ਦੇਵਤਾ ਸੀ। ਸੌਮ ਨੂੰ 'ਦ੍ਰਵ ਆਨੰਦ' (ਲੀਕਵੇਡ  
ਪਲੇਜਰ) ਦਾ ਦੇਵਤਾ  
ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।  
ਰਿਗਵੇਦ 'ਚ ਇਕ ਥਾਂ  
'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ—  
'ਇਹ ਸੌਮ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਾਬ  
ਵਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੌਮ ਅੰ-  
ਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਦੀਦਾਵਰ ਬਣਾ  
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਗਕਿਆਂ  
ਨੂੰ ਦੌੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।'  
ਚਰਕ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿਚ  
ਸੋਮਰਸ ਨੂੰ ਅਨਿੰਦਰਾ,  
ਸੋਗ, ਸਦਮਾ ਅਤੇ  
ਬਕਾਵਟ ਦੀ ਦਵਾਈ





ਦੇਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਰਕ ਸੰਹਿਤਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਰੀਆ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਲਗਭਗ 300 ਸਾਲ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਦਾ ਕਾਲ ਸੀ। ਚਰਕ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਘੁੰਢੁੰਡ ਵਿਚਵਾਨ ਜਾਂ ਘੁੰਢੁੰਡ ਡਾਕਟਰ। ਇਸ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿਚ ਅਨੇ ਥੱਡ ਅਤੇ 120 ਅਧਿਆਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਰਜਨ ਸਮਸਰੂਤ ਨੇ ਸੋਮਰਸ ਨੂੰ ਐਨਸਥੀਸੀਆ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਦ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਚਰਕ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਸੋਮਰਸ ਪੀਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਤਰ ਦੀ ਧਾਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਬੋਹੇਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਚਰਕ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮਰਸ ਪੀਣ ਨਾਲ ਭੁੱਖ, ਪਾਚਨ ਕ੍ਰਿਆ ਅਤੇ ਆਨੰਦ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦ੍ਰਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੁਚਾਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰੀਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਗਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੌਰੀਆ ਕਾਲ

ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ-‘ਏ ਡਰਿੱਕ ਮੇਡ ਆਫ ਸਪੀਰਿਟਸ  
ਵਿਦ ਹਾਟ ਵਾਟਰ ਐਂਡ ਸੁਗਰ’। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਪੱਛਮ  
ਵਿਚ ਨਸੇ ਦੇ ਆਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵਾਈਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲੱਭਣ ਦੰ  
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਜ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਿਸ਼ਰੀ, ਰਮ-  
ਜਾਂ ਜਿਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਈਨ ਪੀਣੀ ਜ਼ਿਆਦਾ  
ਬਿਹਤਰ ਮੌਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ  
ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਲੋਕ ਵਾਈਨ ਅਤੇ ਬੀਅਰ ‘ਚ ਫਰਵਰ  
ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਾਈਨ ਕਾਢੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਜ਼ਾਦ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।  
ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ  
ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਈਨ ਪੀਣ ਲਈ ਪਿਆਲਿਆਂ  
ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਬੀਅਰ ਸਿੱਧੇ ਬੈਰਲਾਂ ਤੋਂ  
ਪਤਲੀ ਸਟਕ ਰਾਹੀਂ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਰਾਬ ਅਕਸਰ  
ਗਰੱਹਪ ’ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਇਕ  
ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕੋ ਥਾ  
‘ਤੇ ਸੈਂਕਤੇ ਔਰਤਾਂ ਇੰਨੀ ਸਰਾਬ ਪੀਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸਵੇਰੇ  
ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ‘ਤੇ ਖਡੀ ਨਹੀਂ

ਹੋ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਗਾਟ ਸਰਾਬ  
ਆਯੋਜਨ ਇਕ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਹਿਤ  
ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਇਥੇ  
ਵਿਸਥਾਰਤ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ  
ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ।

ਨਿਯੋਲੀਬਿਕ ਯੁਗ (ਈਸਾ  
ਪੁਰਾਬ 8500-4000 ਸਾਲ) ਵਿਚ  
ਈਸਾ ਪੁਰਾਬ 8000 ਈਸਵੀ ਤੱਕ  
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਬਣਨੇ  
ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ  
ਉੱਤਰੀ ਜਾਗ੍ਰੋਸ ਪਰਬਤ ਦੇ ਹਾਜੀ  
ਫਿਰੁਜ਼ (ਤੇਪੇ, ਅੱਜ ਦਾ ਇਰਾਨ) ਨਾ



ਸੋਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯੱਗਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸੁਰਾ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਪਦਾਰਥ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੰਗੂਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸੁਰਾ ਵਿਚ ਸਰਾਬ ਵਰਗਾ ਨਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ-ਇਕ, ਗਾਂ-ਕੇਡ-ਬੱਕਰੀ ਈਰਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਮੂਲ ਪਸੂ ਸਨ। ਦੂਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੋਮ-ਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਅੰਗੂਹ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਨੋਧੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਆਰਿਆ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਨਸਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਰਿਗਵੇਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, "ਇਹ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਨ, ਹਨ ਅਤੇ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ 700 ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਕਬੂਲ ਹਨ-ਸੋਮ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਲਈ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਦਾ ਉਹੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਾ ਲਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਗਤਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਈ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਅਸਵਵਟੀ, ਸੋਮਵਟੀ, ਉਰਜਸੰਤੀ, ਉਦੋਸ ਆਦਿ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮਵਟੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਵੋਤਮ ਔਸ਼ਧੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਪਦਾਰਥ ਦੇਵਿਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮਰਸ ਅਤੇ ਸੁਰਾ ਜਿਹੇ ਪਦਾਰਥ ਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨਿਖਤਵਾ ਅੰਗ ਸਨ। ਨਿਯੋਲਿਸ਼ਿਕ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਸਰਾਬ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਫਰ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਚਲੀ ਆਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਫਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜੀਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਈਏ, ਪਰ ਇਹ ਤੈਮ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਾਬ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵੱਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤਾਂਦਵ ਕਰਦੀ ਹੈ।



**ਧੱਨਲਾ ਮੰਡੀ :** ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਧੱਨਲਾ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧੱਨਲਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਰਾਜੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਮੇਟੀ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ, ਹਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਵੱਲੋਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰੋਂ ਪਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਰਿਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੌਂਕੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। **ਫੋਟੋ ਤੇ ਵੇਰਵਾ :** ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ



ਧੱਨੋਲਾ ਮੰਡੀ : ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਕਾਲੇਕੇ ਦੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਚੌਂਦੋਂ ਰਾਨ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗ੍ਰ ਪੁੱਤਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਠਾਣੇਦਾਰ ਨੇ 88 ਵੋਟਾਂ 'ਚੋਂ 54 ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਤਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੂਹ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਰਪੰਚ ਕੋਵਲ ਸਿੰਘ ਕੋਠੇ ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਮਾਨਾਂ ਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਭੈਣੀ ਜੱਸਾ, ਕਾਲੇਕੇ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

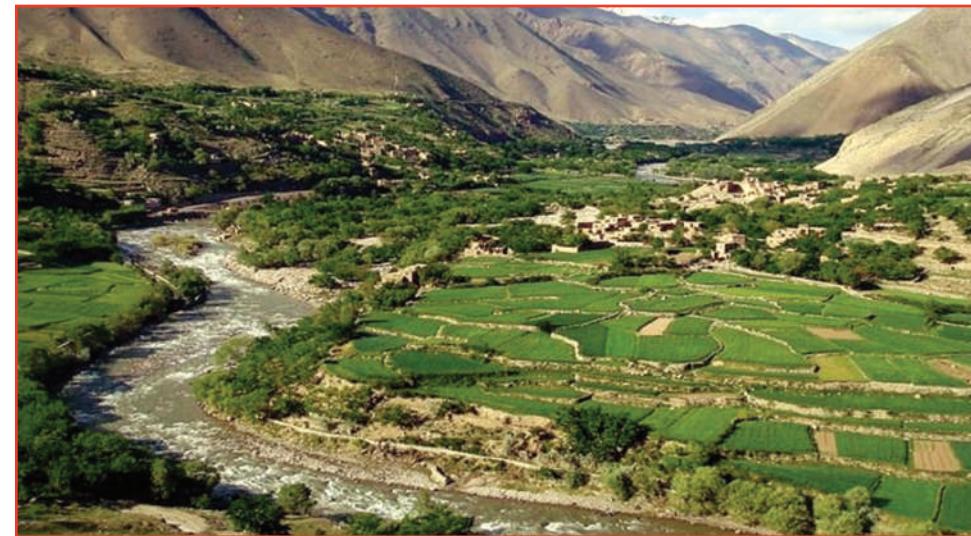
## ਫੋਟੇ ਤੇ ਵੇਰਵਾ : ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ



ਧੱਨੋਲਾ ਮੰਡੀ : ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਵਰਕਰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬਦਬਰ ਟੋਲ ਪਲਾਜਾ ਤੇ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੁੱਖ ਫਰਨਗਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਰੈਲੀ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਚਮਕੋਰ ਸਿੰਘ ਨੈਵੇਵਾਲ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਫੰਨ੍ਹਾਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਮਹਿਰਾਜਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਗੂ ਗਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਰਾਜੀਆ, ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬਦਬਰ, ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਥ ਕੱਟੂ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੱਟੂ, ਮਾਸਟਰ ਨਿਰਪੜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵਹਾ ਨਿੰਪੀ ਬਦਬਰ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦਬਰ, ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ, ਬਲਜਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲੱਡੂ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਵਹਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸਾਨ ਬੀਬੀਆਂ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਨੌਜਵਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

# ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਜਿੱਤ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ

ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬੂਲ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 30 ਮੀਲ (ਲਗਭਗ 48 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਤੰਤ ਦਾ ਥਾਲੇ ਵਾਲੀ ਘਾਟੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਦੀ ਖੁਬ਼ਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਸਾਂਤ ਹਨ, ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ ਇਕੱਠੀ ਨਾਟਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫਲੈਸ਼ ਪੁਆਇਟ ਵਜੋਂ ਉੱਤੱਤੀ ਹੈ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਫੌਜ ਅਤੇ 90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਘਾਟੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰੇਝਿਸਟੈਂਸ ਫਰੰਟ ਆਫ਼ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ (ਐਨਾਰਐਫ਼) ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਸ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ



ਜਾਦ ਕਰਦਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਨਾਰਐਫ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਲੀ ਨਜ਼ਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਸੀ ਲਾਲ ਫੌਜ ਸਾਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰਤੱਥ ਰਹੀ ਅਤੇ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਘਾਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।"

## ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦਾ ਭਗੋਲ

ਲੰਬੀ, ਡੱਥੀ ਅਤੇ ਯੱਡ ਭਰੀ ਇਹ ਘਾਟੀ, ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬੂਲ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਤਕਰੀਬਨ 75 ਮੀਲ (120 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਘਾਟੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 9,800 ਫੁੱਟ (3,000 ਮੀਟਰ) ਉੱਚੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਾੜ ਉੱਥੋਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਵਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੱਕ ਤੰਗ ਸੜਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਚਟਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਲੂ ਖਾਂਦੀ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਕਿਸ਼ਮਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਪਰੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਕ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪਹਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੋਂ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 21 ਹੋਰ ਉੱਪ-ਘਾਟੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਚੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਮੁੱਖ ਘਾਟੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ 4,430 ਮੀਟਰ (14,534 ਫੁੱਟ) ਲੰਮੀ ਇੱਕ ਪਗਡੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਜੂਮਨ ਪਾਸ (ਦੱਰੋ) ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਕਸ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਚਰ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਤਿਮੁਰਲੰਗ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲੰਘੀਆਂ ਸਨ। ਲੀਡਜ਼ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸਟਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪੋਫੈਸਰ ਐਲਜ਼ਾਬੈਥ ਲੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾ ਲਈ ਮਹੁੰਹਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਧ-ਕੀਮਤੀ ਰਤਨਾਂ (ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ) ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।" ਅੱਜ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਬੈਂਨੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੈਂਚ ਚੱਕੀ ਫਾਰਮ ਵੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਸੜਕਾਂ ਬਣਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੋਡੀ ਟਾਵਰ ਲਗਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬੂਲ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਗਰਾਮ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰਬੈਸ (ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਰਸ ਦੁਆਰਾ 1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਘਾਟੀ ਦੇ ਮੁਹਾਨੇ ਤੋਂ ਬੋਡੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੀ ਸਥਿਤ ਹੈ।

## ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਲੜਕੇ

ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਤੋਂ 2 ਲੱਖ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਲੋਕ "ਦਾਰੀ" ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਤਾਜਿਕ ਮੂਲ ਦੀ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ 38 ਕਰੋੜ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਂ ਹਿੱਸਾ ਤਾਜਿਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਗਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਲੋਕ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਸਾਕਿਬ ਸ਼ਰਗੀਡੀ, ਜੋ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਨ, ਪੰਜਸ਼ੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ, "ਸਾਇਦ ਅੰਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕ" ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ "ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਰੋਧਤਾ" ਹੈ। ਬਿਨੋਂ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਿੱਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਗਿਉਸਟੋਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ "ਪਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹਨ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅੰਫ਼ਗਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਥੇ ਹਥਿਆਰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਰਨਾਂ ਅਤੇ ਗਨ੍ਹੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਸਨ।

ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਾ ਕਰਨੀ ਪਈ।" 32 ਸਾਲਾ ਅਹਿਮਦ ਮਸਦ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ 1980 ਅਤੇ 90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸਤਿਕਾਰਤ ਵਿਦਰੋਹੀ ਨੇਤਾ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਮਸਦ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਫ਼ਗਾਨ ਫੌਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਘਾਤ ਲਗ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਸਜੇ, ਖੱਬੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਤੋਂ "ਹਜ਼ਾਰ ਜਖਮ" ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਆਦਮੀ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਰਸ ਦੀ ਮਸੀਨ ਗੰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 'ਮਿਸਟਰ ਡੀਐਚਐਸਕ' ਵਜੋਂ ਮਸੀਨ ਗੰਨ ਦੀ ਕਹਾਂ ਪਈ। ਉਹ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਪਗਲ" ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਝ ਕਮਾਂਡਰ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਡਕਾਰਟਰ ਤੋਂ ਸਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਚੌਂਕੀ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ



ਵਾਸਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਲਈ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਲੇਖ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗੋਲ-ਬਾਰੁੰਦ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

## ਅਹਿਮਦ ਮਸਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸਦ

ਅਹਿਮਦ ਮਸਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸਦ ਨੇ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦਾ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸਦ ਨੂੰ "ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦਾ ਸੋਨੇ" ਉਪਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਮਜ਼ਾਹਿਦੀ ਕਮਾਂਡਰ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਸੱਭਾਤ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਸ਼ਾਹ ਮਸਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਸ਼ੀਰ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾ

# ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਅਜੀਬ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਉਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 104 ਮਿਲੀਅਨ (ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਲਗਪਗ 8.6% ਹੈ) ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਬੀਲੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਗੋਂਡਾਂ ਨੂੰ ਗੋਂਡ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਕਸਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੋਂਡਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।  
ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਜਨਜਾਤੀਆਂ

ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੱਛਮੀ-ਦੱਖਣ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਕ ਇੰਡੋ-ਆਰੀਅਨ ਥੋੱਲਣ ਵਾਲਾ ਨਸਲੀ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਭੀਲ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਅਮੀਰ, ਵਿਲੱਖਣ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਮਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਛੋਟੀ ਧੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਰਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਬਾਲ ਕਬੀਲ



ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਥੇ 705 ਨਸਲੀ ਸਮੂਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਸਲੀ ਸਮੂਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਓ ਭਾਰਤ ਦੇ 5 ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ:

## ਗੋਂਡ ਜਨਜਾਤੀ

ਇਹ ਅੱਜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੱਡੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬਸਤਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁਰੀਆ, ਬਿਸਨੌਰਨ ਮਾਰੀਆ ਅਤੇ ਹਿੱਲ ਮਾਰੀਆ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੋਂਡ

ਊਹ ਟਾਪੁ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਰਟਲੈਂਡ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਕਬੀਲੇ ਵਿਚ ਓਗੇ, ਜ਼ਰਾਵਾ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਸੇਂਟੀਨੇਲੀਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਟਾਪੁ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਬੀਲੇ ਕੈਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ, ਰੰਗਿਨ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

## ਭੀਲ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ, 2013 ਤਕ, ਭੀਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮੂਹ ਸੀ। ਇਹ ਗੁਜਰਾਤ, ਛੱਡੀਸਗੜ੍ਹ, ਮੱਧ



ਊਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ। ਭੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਥੌਰਾ ਪੇਟਿਗਾਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਾਂਸ ਫਾਰਮ 'ਘੁਮਰ' ਇਕ ਰਵਾਇਤੀ ਲੋਕ ਨਾਚ ਹੈ।

## ਖਾਸੀ ਜਨਜਾਤੀ

ਉਹ ਮੇਖਲਿਆ ਦੀਆਂ ਖਾਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ੰਫਤੀ ਪਹਾਡੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਸੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਉਤਾਰਧਿਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਕੇਂਦਰਤ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਦੜਤਰ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ

ਮੁੰਡਾ ਇਕ ਨਸਲੀ ਸਮੂਹ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਹਨ। ਅਸਮ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਲ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ, ਬਿਹਾਰ, ਉਤੀਸ਼ਾ, ਛੱਡੀਸਗੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਸੱਭਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਬਾਲ ਕਬੀਲੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਬੀਲੇ ਸੁਧੀਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਰਮ ਦਾ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਣ੍ਡੇ, ਬਾਬਾ ਬੋਂਗ, ਸਹਿਰਾਈ, ਈਰੋ, ਅਸਾਰੀਆ ਅਤੇ ਨਮਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਤਿਉਹਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ 7 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

## ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ



ਰੋਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 764 ਈ.ਪੂ:- ਇਕ ਮਿਥ ਮੁਤਾਬਕ ਰੋਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਯੂਨਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ਮਾਰਸ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਰੀਆ ਸਿਲਵੀਆ ਦੇ ਜੋੜੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਰੋਮੁਲਸ ਅਤੇ ਰੀਮਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਮੁਲਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਰੋਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਮਰਾਟ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰੋਮ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰੇ ਮੈਡੀਟੇਰੀਅਨ ਇਲਕੇ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, 1776 ਈਸਵੀ- ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਜਸੀ ਮੁੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਣਾਵਾਂ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਦਿੜ੍ਹੁਤਾ ਪ੍ਰਗਤਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ 4 ਜੁਲਾਈ 1776 ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਏ ਸਸਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਨ 1781 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਸੰਨ 1783 ਵਿਚ ਪੈਰਿਸ ਦੀ ਸੰਧੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ।

ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, 1789 ਈ- ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਲੀਨ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਾਰਨ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਸਤਾਬੀਲ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਂ 'ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਹਿੱਸਕ ਸਮਾਂ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਲੁਈਸ 16ਵੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਸਕ ਸੋਣੀ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, 1917 ਈਸਵੀ- ਜਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੂਸੀ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ 1917 ਦੀ ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਭੋਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ ਪੁੱਧਰ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੀ ਸ਼ਾਸ਼ੁਲਿਅਤ ਨੇ ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਅੱਗੇ ਹੋਈ ਅਕ਼ਬਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੈਨਿਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰਾਜ ਦਾ ਉਥਾਨ ਹੋਇਆ।

## ਪਰੁਵ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ

2 ਮਈ 2007 ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਡੇਨੀਅਲ ਬਾਇਲਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੈਨ ਮੀਕ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਰਿਕਾਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਰੋਮਾਨਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 9 ਵਜ ਕੇ 15 ਮਿੰਟ (ਗ੍ਰੀਨਵਿਚ ਮੀਨਟਾਈਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰ ਦੇ 5 ਵਜੇ) ਚੁੰਬਕੀ ਉੱਤਰੀ ਧਰਵ (ਸਥਿਤੀ ਉੱਤਰ ਵਿਚ 78 ਡਿਗਰੀ 35.724, ਪੱਛਮ 'ਚ 104 ਡਿਗਰੀ 11.940) 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਟ ਖਾੜੀ ਵਿਚ 24 ਦਿਨ ਪੈਦਲ ਅਤੇ ਸਕੀਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 560 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਦੁਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ। 14 ਦਸੰਬਰ 1911 ਨੂੰ ਡਾਗ ਸਲੈਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ 53 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰਚ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਰੋਨਾਲਡ ਐਨਬੈਰਸ ਗ੍ਰਾਵਾਨਿੰਗ ਐਮੰਡਸਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਾਰਵੇ 5 ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦਲ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਚਾਜਾ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਨਾਰਵੇ ਦੇ ਖੋਜ ਬੈਰਜ ਆਉਸਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 15

ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 19 ਦਸੰਬਰ 1996 ਦੌਰਾਨ 34 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਰਾਫਾਇਲ ਪਤੰਗ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਰੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਸਹਾਇਤ

ਕਾਲ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਲ ਦਾ ਸ਼ਰਾਪ ਭੋਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਤਿੰਨ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਂਕਾਲ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉ ਕਹਾਈਆਂ ਸ਼ਣਨ ਨੂੰ ਸਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਂਹ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਕਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਾ ਢਿੱਗੀ। ਖੂਹ, ਚਸਮੇ ਤੇ ਦਰਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਕ ਗਏ। ਸੋਕੇ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਬੰਜਰ ਬਣ ਗਈ। ਫਸਲਾਂ ਸਤ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੀਜ ਬਿਸਾਈ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਚਾਵਲ ਐਸੀ ਵਸਤ ਬਣ ਗਈ। ਲੋਕ ਉਸਦਾ ਸੁਆਦ ਤੱਕ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਘਾਹ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਖਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਘਾਹ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਉ-ਜਿਉ ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ, ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚਾਵਲਾਂ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਕੰਡਾਂ ਜੋ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਲੁਕੋ ਕੇ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਮਸਾਂ ਉਹਨਾਂ ਜੋਗ ਅਨਾਜ ਹੀ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ ਪੂਰਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪੁਰਸ਼ ਇਸਤਰੀਆਂ ਭੁੱਖ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮਰਨ ਲੱਗੇ। ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦੀ ਕੁਰਲਾਹਟ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੰਮ ਨਾ ਸਿਲਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੰਗਤੇ ਹੀ ਮੰਗਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਲੋੜ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਨੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਸੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਪਸੂਆਂ ਸਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਬਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਏ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੋਹ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬੇਤੂ ਬਹੁਤ ਸਿਲਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਭੁੱਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਾਏ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਹੀ ਖਾ ਜਾਂਦੇ। ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁੱਠੀ ਲਈ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਲਤ ਕਰਨੇ ਵੀ ਨਾ ਝਿੱਜਕੇ। ਮੋਹ ਮੁਹ-ਬਤਾਂ ਸਤ ਬੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੰਡ ਗਈ। ਅਮੀਰ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅਨਾਜ ਲੁਟਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਖਾਣਾ ਪੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਲਾਠੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸਾਰਾ ਖਾਣਾ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਪਿੱਠਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਉੱਜਤ ਗਏ ਸਨ। ਲੋਕ ਪਿੱਠਾਂ ਵਿਚ ਕਾਹੇਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ, ਪ੍ਰੇਤੂ ਅਕਾਲ ਦਾ ਕਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਨੀ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਧਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਜੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖੀ

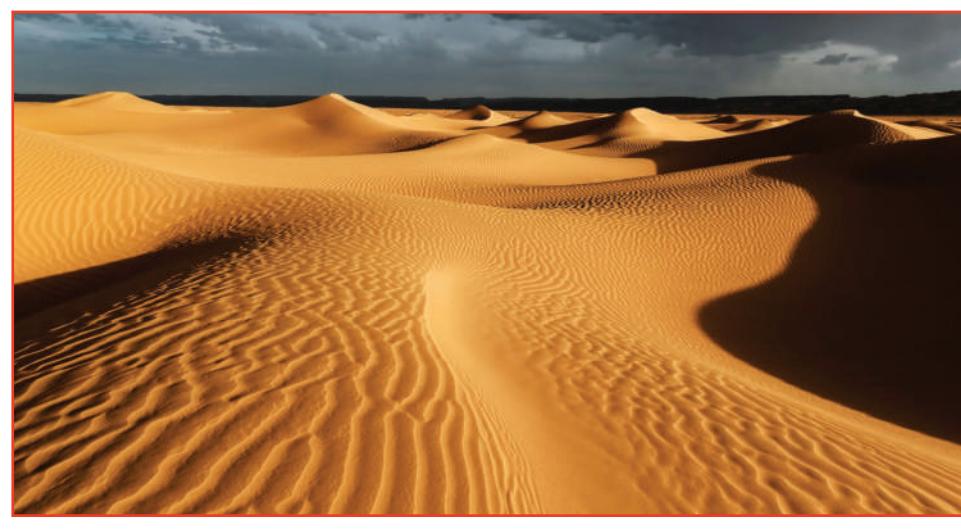
ਪਿਆਰ, ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਕਰਬਾਨੀ ਦੇਣੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਝਿੱਜਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ

ਅਕਸਰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਿਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਚਾ ਆਦਮੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਅੰਤ ਉਹ

ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਕਾਵਟ ਕਾਰਨ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰੇਤੂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਖੇ ਭੁੱਖੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੁੱਖੀ ਭੈਣ ਦਾ ਚਿਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਣਾ। ਸਨਾਤਨ ਨੇ ਦਿਲ ਕਰਤਾ ਕਰਕੇ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਆਖਿਰ ਉਹ ਖਾਂਦੀ-ਪੰਦੀ ਇਕ ਸੁਆਣੀ ਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜਾ।

ਉਸ ਨੇਕ ਦਿਲ ਸੁਆਣੀ ਨੇ ਸਨਾਤਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਪੁੱਤਰ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਵਿੱਡ ਭਰਨ ਲਈ ਚੌਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਪਰ ਇਹ ਰਿੰਨੇ ਹੋਏ ਚੌਲ ਲੈ ਜਾ। ਸਨਾਤਨ ਨੇ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਚਾਦਰ ਵਿਛਾਈ। ਉਸ ਨੇਕ ਦਿਲ ਅੱਤੇਰਤ ਨੇ ਉਬਲੇ ਚੌਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਲੱਧਾਂ ਉਸ ਤੇ ਪਾ ਦਿੰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਲੈ ਪੁੱਤਰਾ ਖਾ ਲੈ। ਸਨਾਤਨ ਨੇ ਚੌਲ ਖਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੋਟਲੀ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਤੇ ਬੇਲਿਆ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾ? ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ। ਇਹ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਸਨਾਤਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਨੋਖੀ ਚਮਕ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਮਾਂ ਲਈ ਭੋਜਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੱਕਿਆ ਬੱਕਿਆ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

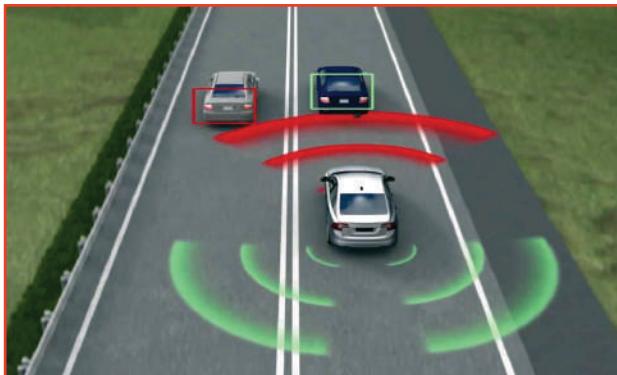
ਉਹ ਲੰਮੀ ਤਾਣ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੈਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸਦੀਆਂ ਬਕੇਵੇਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਛੇਡੀ ਹੀ ਗੁੜੀ ਨੀਂਦਰ ਮੌਖਿਕ ਸੀ। ਇਹ ਉਹਦੀ ਅਖਰੀ ਨੀਂਦ ਸੀ। ਕੁਝ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਲਮ ਭਰਿਆ ਕਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਰਾਹੀਂ ਉਧਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘੇ। ਉਹ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਭੋਜਨ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੁੰਡਾ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੁੰਡਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਖਾਣ ਲਈ ਚੌਲ ਸਨ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ, ਉਹ ਸਨਾਤਨ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ, ਉਹ ਸਨਾਤਨ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਮੰਗਣ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਨਾਤਨ ਦੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੇਤੂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਨਿਰਾਸ ਹੋਇਆ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਐਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਤੁਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ



ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇਕ ਧੀ ਸਮੇਤ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਲਦਾ ਸੀ। ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰ ਬੜੀ ਮੁਸਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਲ ਪਿਆ, ਉਸ ਬੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬੰਚੇ ਵੀ ਮੰਗਣ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੰਚੇ ਵੀ ਮੰਗਣ ਜਾਂਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੰਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਚਾਵਲ ਵੀ ਮਸਾਂ ਮਿਲਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਦਾ। ਉਹ ਘਾਹ, ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਉਬਾਲ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਂਦੇ।

## ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੋਮੀ

ਕਿ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖੁਆਉਣਾ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸਨਾਤਨ ਹਰ ਰੋਜ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੰਗ ਜਾਂਦਾ। ਬੇਤੂ ਬਹੁਤ ਜੋ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਤਿੰਨੇ ਜਾਣੇ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਪਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ, ਉਹ ਸਨਾਤਨ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੰਗ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਨਾਤਨ ਦੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੰਗ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੇਤੂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਨਿਰਾਸ ਹੋਇਆ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਐਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਤੁਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ



(ਪਿਊਮਾ) ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਾਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਧੀਆ ਸੰਚਾਰ ਤੰਤਰ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਤਕ 'ਤੇ ਦੌੜਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਹਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਤਕ 'ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵਾਹਨ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਜੇ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਟੋਟਾਈਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 136 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰਾ ਇਹ ਵਾਹਨ ਲਿਬੀਅਨ-ਆਇਨ ਬੈਂਟਰੀ ਨਾਲ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਹਨ ਵਿਚ ਸੈਗਵੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਦੋ ਪਹੀਆਂ 'ਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ

ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਮੋਟਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ 35 ਕਿ-ਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰ

# 'ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਲੰਡਨ ਬਿਜ਼' ਲੀਕ: ਪ੍ਰਿੰਸ ਚਾਰਲਸ ਦੇ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗੁਪਤ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਬੈਥ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਯੋਜਨਾ ਲੀਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਲਚਲ ਮਚ ਗਈ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਾਵਲ, ਅਮਰੀਕਨ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਪੋਲਿਟਿਕੋ 'ਤੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਧੱਧਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਮਿਨਿਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੂਈਟਿੱਟਾਲ ਦਾ ਇੰਡਾ ਅੱਧਾ ਝੁਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਿੰਸ ਚਾਰਲਸ ਟੀਵੀ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਿਟੇਨ ਦੇ ਦੋ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਗੇ। ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 10 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸ ਫਿਲਿਪ ਦੇ ਕੇਲ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ 'ਆਪਰੋਸ਼ਨ ਲੰਡਨ ਬਿਜ਼' ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ 'ਡੀ ਦਿਵਸ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ

ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਐਬੇ ਵਿਖੇ

ਬਾਅਦ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ



## ਚੀਨ 'ਚ 3 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ?

ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਲ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਚੀਨ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਵੀ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਵਿੱਚ

ਬੀਮਾ, ਸਿਖਿਆ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਨਾ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇ।

ਇਕ ਬੱਚਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਵਿੱਚ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੰਡਨ ਪੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹੋਟਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਯੁੱਗ ਨੂੰ

ਬੋਚਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸਾ। 2019 ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਕਤਾ 1.4 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 2020 ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਕਤਾ 1.2 ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1960 ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। 1960 ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਸੋਕੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਦਰ ਘਟ ਗਈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 2030-40

ਪਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦਾ ਪੰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲੈਕ ਆਉਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪਣੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੁਣਬੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਸੈਂਬਰ ਜਨਤਕ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।

ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅਗਲੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। 10 ਵਾਂ ਦਿਨ 'ਰਾਸਟਰੀ ਸੋਗ ਦਿਵਸ' ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਸ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸਰਵਲਾਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਉਤਾਰਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਸ ਚਾਰਲਸ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਯੋਜਨਾ (ਆਪਰੋਸ਼ਨ ਸਪਰਿੰਗ ਟਾਈਡ) ਵੀ ਲੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡਵਰਡ 'ਲੰਡਨ ਬਿਜ਼' ਇੱਕ ਫਾਲਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1960 ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਅਵਧੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 95 ਸਾਲਾ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਿਟਿਸ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਹੈ।



ਬਾਲ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਸਖਤ ਇੱਕ-ਬੱਚਾ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਨੇ 2016 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਬਜਟ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਯਾਨੀ ਹੁਣ ਚੀਨ ਦੇ ਲੋਕ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਸਾਲ ਮਈ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਾਗੂਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਚੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਟ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਬਾਦੀ ਲਾਗੂਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। 2010 ਤੱਕ ਚੀਨ ਵਿੱਚ 15-59 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸਮੂਹ 70 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 2020 ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕੇ 63.4 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਜਨਮ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਕਤਾ ਲਾਗੂਤਾਰ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2016 ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਵਿੱਚ 18 ਮਿਲੀਅਨ

ਤੱਕ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਗਲਾਂਕਿ, ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। 2100 ਤੱਕ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਲਗਭਗ 1 ਅਰਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ 1.44 ਅਰਬ ਹੈ। 11 ਮਈ 2021 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੀਨ ਦੇ ਆਬਾਦੀ ਅੰਕਤਿਆਂ ਵਿੱਚ 2011 ਅਤੇ 2020 ਦੇ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਧੇ ਦੀ ਦਰ 5.38 ਫੀਸਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ 2010 ਵਿੱਚ ਇਹ 5.84 ਫੀਸਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਖਤ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵੀ ਕੁਝੀ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਖਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿ



# ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਧਿਆ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੱਖ ਜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ, ਅਕਾਲੀ ਕੌਰ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨਿਹੰਗ, ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨਿਜ਼ਾਬਾਬਾਦ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਸਿੱਖ ਜੀ ਨੇ ਵਡਮੂਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਅਕਾਲੀ ਕੌਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਕੇ 1200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਖ਼ਸ਼ੀਆਵਾਂ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੱਖ ਸਤੰਬਰ, 1952 ਵਿਚ 30 ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸਾਹ ਦੁੱਗਨੀ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਫਰ’ ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 1954 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੇਰਵੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਖ ਕਬਾਬਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੱਖ ਜੀ ਮਸਕੀਨ, ਬਾਬਾ ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਸਿੱਖ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਧੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਵੀ ਨਿਰੱਤਰ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਸਿੱਖ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਹਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੱਖ ਰਾਗੀ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੱਖ ਤਾਨ ਵੀ ਹਾਲਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਰਹਿਣ ਤੀਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ, ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਿਰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ। ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ

ਸਨ। ਕਾਬੁਲ, ਜਲਾਲਬਾਦ ਤੇ ਕੰਧਾਰ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 70ਫੀਸਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕੇ ਫਲਾਂ, ਕੱਪੜੇ, ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਦਾਰੀ ਸੀ। 1979 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਰਦਮ ਸ਼ਮਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਬਾਈ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਹੀ ਮੰਨਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਸ਼ਤੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੂ, ਡਾਰੀ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

## ਡਾ. ਜੁਪ ਸਿੱਖ

1989 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸੁਰੂ ਹੋਏ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਾਬੀ ਮਸਜਿਦ ਢਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਿੰਦੁ, ਸਿੱਖ-ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਹਸਲੇ ਹੋਣੇ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਅਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋਤਾ ਅਸਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵੱਸ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ, ਯਥਰਥ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਏ। ਦਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਸਰਨ-ਰਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪੰਜੀ-ਤੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ! ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਹੋਏ ਤੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। 2013 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 1200 ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2019 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 1000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹਿ ਗਏ। 2020 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਈ 'ਤੇ 700 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਹੁਣ ਸ੍ਰ. ਹੀਰਾ ਸਿੱਖ

ਤਿਭਾਈਆ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਹਕਮਤ ਦੇ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਟ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਮੌਤ ਦੀ ਲਤਾਈ ਲਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਕਤੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਰ ਜੋਤ ਕੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਕਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਹ ਆਫਤਾਂ ਵਿਅਤਕੀਗਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਿੰਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਅਸਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵੱਸ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ, ਯਥਰਥ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਏ। ਦਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। 10 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਮਜ਼ਬੂਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸਤ ਕੇ ਸੀਰੀਦ ਹੋਏ। 173 ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਖੇਤਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਵੇਰੇ-ਸਾਮ ‘ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ, ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ’’ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਹਿਰ ਤੋਂ 25 ਜਨਵਰੀ, 1952 ਨੂੰ ਹੋਏ ਹਕਮਨਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਿਜਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ



ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਊਣ ਦਾ ਢੰਗ ਅਲੱਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਵਰਣਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਅੱਠ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸੁਭਾਏਮਾਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

### ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

ਕਾਬੁਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਖ-ਪ੍ਰਤਾਪ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਹਿਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਮਾਦ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਤੰਬਰ, 1952 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ 4000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾਮ ਲੇਵਾ, ਸਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ-ਸੇਵਕ ਸਦਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੱਖ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾਧਿਤ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੱਜ ਗਏ। ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਉਪਰੰਤ ‘ਖਾਲਸਾ’ ਅਖਵਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਇਨ੍

# ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਨਮ ਅਸਟਮੀ ਧਨੌਲਾ 'ਚ ਪ੍ਰੀਮ-ਯਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ, ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ : ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਨਮ ਅਸਠਮੀ ਦਾ ਸੁੱਭ ਦਿਹਾਤਾ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਬਡੀ ਸਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਮ-ਯਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਫੀਅਸਪੀ ਵਿਸ਼ਵੀਜ਼ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਢੁੱਕਵੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਤੋਸੀ ਮਾਤਾ ਮੰਦਰ 'ਚ, ਡੇਰਾ ਮੰਘਰਦਾਸ, ਡੇਰਾ ਧੀਰਜ ਦਾਸ ਵਿਖੇ ਕਵੀਸਰ ਹਗੀ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਸਾਬੀਆਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਧਨੌਲਾ, ਨਛੰਡਰ ਸਿੰਘ ਹਹੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕਵੀਸਰ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੰਧ ਕਵੀਸਰ ਜਥਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਪਾਠਕ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਦਾਮੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਗਾਬਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਵੱਡਾ ਡੇਰਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਨੇਤੇ ਲੜਕੀਆ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੰਹੰਤ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਦਾਸ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਧਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਆਸੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਸੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਕੱਢੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਪੰਡਤ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਕੇ ਸੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਕੀਤੀ



ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਹੰਤ ਪ੍ਰਵਿੰਦਰ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਨਕ ਰਾਜ, ਬਿਲਾਸ ਰਾਏ, ਪੰਡਤ ਜਾਨਕੀਦਾਸ, ਸਿਵਜੀ ਦਾਸ, ਰਾਜਦਾਸ ਰਾਜੁ, ਹਰਪਾਲਦਾਸ, ਦਰਸਨ ਦਾਸ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀਵਨ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਆਲੂ, ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁਰਮੀਂ, ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਸੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਉਪਰ ਢੁੱਲਾ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੱਚਿਆ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਝਾਕੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆ। ਗਉਸਾਲਾ ਧਨੌਲਾ

## ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋ (ਨੀਲੂ) ਬਡ਼ਬਰ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸਾਮਲ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ, ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ- ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਬਡ਼ਬਰ ਤੋਂ ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਯੂਥ ਦੇ ਸਰਕਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਸੇਖੋ (ਨੀਲੂ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੋਅਪ੍ਰੋਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਪਣੇ ਸਾਬੀਆਂ ਸਣੇ ਜਿਲ੍ਹਾ



ਪ੍ਰੀਸਟ ਮੈਂਬਰ ਲੱਕੀ ਸਟਾਰ ਗੋਇਲ ਦੀ ਅਣਬੱਕ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਇੱਚਾਰਜ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਵਿਲੋਂ ਸੂਬਾ ਮੀਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਮੀਟੀ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾ ਪਾ ਕੇ ਜੀ ਆਇਆ ਕਿਹਾ ਤੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ। ਸ. ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਸਾਬੀਆਂ ਸਾਡੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ।

ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਲੱਕੀ ਸਟਾਰ ਗੋਇਲ ਵਰਗ ਮਿਹਨਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੇ ਅਣਬੱਕ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪਤਾ ਪਤਾ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਕਿਸਾਨ, ਮਜਦੂਰ, ਔਰਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋ (ਨੀਲੂ) ਨੇ ਵਿਸਵਾਸ ਦਿਵਾਉਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਵਿਲੋਂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸਟ ਮੈਂਬਰ ਲੱਕੀ ਸਟਾਰ ਗੋਇਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨ੍ਮੀਵ ਕੁਮਾਰ ਲੁਬੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਧਨੌਲਾ ਜੀਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸਟ ਮੈਂਬਰ ਲੱਕੀ ਸਟਾਰ ਗੋਇਲ, ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਕੌਲ ਧਨੌਲਾ ਰਜਨੀਸ ਕੁਮਾਰ ਆਲੂ ਬਾਂਸਲ, ਸਰਪੰਚ ਬਡ਼ਬਰ ਦੇ ਪਤੀ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਸਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੋਗੀ ਸੇਖਾ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

## ਹਰਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਲਾਇਆ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ, ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ : ਅਜਾਦੀ ਦੀ 75 ਵੀਂ ਵਰੋਂਗ ਮੌਕੇ ਅਜਾਦੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਹਾਉਤਸਵ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਭੱਠਲਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਹਿਰੂਮ ਹਰਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ 20ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਯੂਵਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਲੱਬ ਅਸਪਾਲ ਪੁਰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਡਿਂਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਧਨੌਲਾ ਵਿਖੇ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਯੂਵਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ (ਬਰਨਾਲਾ) ਵਿਖੇ ਭਾਸਕਰ ਸਰਮਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਉੱਦੱਮ ਦੀ ਸਲਾਘ ਕਰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੂਨਦਾਨ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਅਨਮੋਲ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਬਚਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਪ 47 ਯੂਨਿਟ ਖੂਨ ਇੱਕਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਤਾ ਦਾਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾ. ਦੇਵਨ ਮਿੱਤਲ ਐਮ ਡੀ ਮੈਡੀਸਨ, ਨਰਸ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਜਸਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ, ਅਨੂ ਬਾਂਸਲ, ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ, ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।



## ਅੰਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਖਿਆ

### (ਸਫ਼ਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਕਾਬੂਲ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ 'ਨਿਰੰਤਰ ਜੋਤਿ' ਜਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਅਖੰਡ ਜੋਤਿ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਜੋਤਿ ਉਪਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲੱਕੜੀ 'ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ, 'ਪੰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

### ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਹਿਰ ਅਕਸਰਾਏ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਨੌਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਪੁਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

### ਗਰਦੇਜ਼ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

ਧਨੌਲਾ ਸਾਡਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੰਘ, ਖੋਸਤਾ ਸਿੰਖ ਸਦਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੰਘ ਸਦਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਖ ਸੇਵਕ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਤੱਤੀ ਤੱਤੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਚ੍ਚਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ' ਚੱਕਮਨੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਥੋੜ੍ਹੀ

ਹੈ। ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਮਤ 1725 ਹੜ ਸੰਦੀ 5, ਸੰਨ 1665 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।



# MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

**CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS**

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing  
of Commercial Real Estate.**



**GET TOP  
DOLLAR\$**

**FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY**



**CALL  
TODAY  
(510) 490-9705**

[hrsidhu@gmail.com](mailto:hrsidhu@gmail.com)

[www.missionpeakbrokers.com](http://www.missionpeakbrokers.com)

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB  
Broker/president**

BRE Lic #1433114  
Broker Lic # 01792260

